

Prilog 1:

**Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije**

**INFORMACIJA O INSTRUMENTU PRETPRISTUPNE PODRŠKE EVROPSKE UNIJE ZA
PERIOD 2021-2027 (IPA III) I POČETKU PRIPREME PROGRAMA
IPA 2021 I IPA 2022**

Podgorica, maj 2020. godine

Opšte informacije i strateški okvir Ipe III

U skladu sa iskustvima iz prethodnih programskih perioda, Evropska komisija je tokom 2019. i 2020. godine radila na definisanju novih odredbi i kriterijuma koji će se primjenjivati tokom nove finansijske perspektive IPA 2021-2027 (IPA III) i time unaprijediti efektivnost i efikasnost u korišćenju dostupnih EU fondova. Samim tim, IPA III će se temeljiti na naučenim lekcijama iz prethodnih perspektiva IPA 2007-2013 i IPA 2014-2020, u cilju osiguravanja dalje, nesmetane realizacije definisanih ciljeva i prioriteta, koji su u skladu sa strategijom proširenja EU i linijom opredjeljenja država Zapadnog Balkana u vezi sa budućim članstvom u Evropskoj uniji.

Kada je u pitanju pravni okvir Ipe III, pregovori između Evropske komisije, Evropskog parlamenta i Evropskog savjeta su i dalje u toku. Savjet i Evropski parlament su tokom prethodnog perioda usvojili pregovaračku poziciju koja načelno podržava predlog Komisije u vezi sa Ipom III, međutim, pojedina pitanja zahtjevaju dodatnu raspravu i usaglašavanje. Dalji tok pregovora ove tri institucije EU u velikoj mjeri zavisi od daljeg razvoja situacije sa virusom COVID-19. Dodatno, i dalje su u toku pregovori i usaglašavanje u vezi sa Višegodišnjim finansijskim okvirom za period 2021-2027, tako da finalni iznos bužeta koji će državama, korisnicama Ipe biti na raspolaganju, još uvijek nije potvrđen.

Krovni dokument za sprovođenje Ipe III će biti Uredba o uspostavljanju Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu saradnju, koja će biti propraćena sa sljedeća tri relevantna dokumenta:

1. Uredbom o uspostavljanju Ipe III,
2. Posebnim pravilima za sprovođenje Ipe III i
3. Ipa III programskim okvirom.

Nadležne službe Evropske komisija pripremaju *IPA programski okvir*, glavni strateški dokument na osnovu kojeg će se države rukovoditi tokom programiranja u Ipi III, dok će finansijska podrška biti usmjerena kroz *pet oblasti politika*, takozvanih prozora, i to:

1. Vladavina prava, temeljna prava i demokratija;
2. Dobro upravljanje, usklađivanje sa pravnom tekovinom, strateško komuniciranje i dobrosusjedski odnosi;
3. Zelena agenda i održivo povezivanje;
4. Konkurentnost i inkluzivni rast;
5. Teritorijalna i prekogranična saradnja.

U skladu sa inicijalnim planovima i dinamikom, Evropska komisija je tokom aprila 2020. godine trebala da državama korisnicama Ipe dostavi IPA programski okvir, na osnovu kojeg su države trebale izraditi nacрте strateških odgovora za svaki od definisanih 5 prozora. Međutim, kako bi se preduprijedila moguća kašnjenja zbog i dalje aktelnih pregovora u vezi sa strateškim dokumentima i Višegodišnjim finansijskim okvirom za period 2021-2027, Evropska komisija je krajem aprila 2020. godine dostavila smjernice za programiranje Ipe III, informišući o potrebi početka pripreme programa IPA 2021 i 2022.

Obaveza država da pripreme strateške odgovore za prve četiri tematske oblasti svakako ostaje aktuelna, uz odlaganje roka za njihovo dostavljanje do momenta dobijanja finalnih obrazaca od strane Evropske komisije.

Ključne novine u Ipi III

U odnosu na praksu iz prethodnih perspektiva IPA I i IPA II, značajna novina u Ipi III će biti to da neće biti unaprijed definisani iznosi finansijske podrške po državama, već će postojati jedinstvi, zajednički budžet za sve države korisnice Ipe. Evropska komisija je osmislila ovakav pristup kako bi podstakla brže i efikasnije sprovođenje programa i projekata, ali i pružila državama korisnicama dodatne mogućnosti i nagradu za dobru dinamiku u sprovođenju reformi, što je ujedno u skladu s revidiranom metodologijom pristupanja Evropskoj uniji. Evropska komisija će pritom voditi računa o ukupnoj pravednoj raspodjeli sredstava između država na sedmogodišnjem nivou.

Kada je u pitanju programiranje podrške, iako iz perspektive korisnika neće biti većih izmjena u samom procesu, Evropska komisija će nastojati da kroz Ipu III osigura pristup koji će biti zasnovan na učinku, podržavajući države i institucije koje su se obavezale na veći obim reformi. Ključni kriterijumi za dobijanje finansijske podrške će biti **relevantnost (strateški značaj) i zrelost predloženih projekata**, shodno pravilima koje važe u državama članicama EU prilikom korišćenja Evropskih strukturnih i investicionih fondova. Ovo se prije svega odnosi na adekvatnu spremnost tenderske i projektne dokumentacije, kao i pravnih i tehničkih preduslova, što u najvećoj mjeri zavisi od vrste projekta. Ovakav pristup će značiti da će Evropska komisija svake godine, na nivou regiona Zapadnog Balkana i Turske, birati projekte koji su najbolje rangirani po kriterijumima strateškog značaja i zrelosti. U praksi će to značiti da će države sa spremnijim projektima i dobrim sistemom strateškog planiranja biti u mogućnosti da iskoriste više sredstava u odnosu na manje spremne države. Takođe, najavljena je i **mogućnost korišćenja dodatnih sredstava** za države koje budu brže napredovale u pregovaračkom procesu.

Ovakav pristup će svakako zahtijevati dodatni angažman i jačanje kapaciteta cjelokupne IPA strukture, u cilju maksimalne iskorišćenosti dostupnih sredstava i ispunjavanja kriterijuma definisanih od strane Evropske komisije.

Početak pripreme programa IPA 2021 i 2022 i faze procesa programiranja

Priprema novih programa Ipe III za period 2021-2027 će se zasnivati na definisanih pet oblasti podrške, kako je naglašeno u uvodnom dijelu. U tom dijelu su u okviru svakog od pet oblasti definisani sljedeći tematski prioriteti:

1. Vladavina prava, temeljna prava i demokratija:

- Tematski prioritet 1: Pravosuđe;
- Tematski prioritet 2: Borba protiv korupcije;
- Tematski prioritet 3: Borba protiv organizovanog kriminala / bezbjednost;
- Tematski prioritet 4: Migracije i upravljanje granicama;
- Tematski prioritet 5: Temeljna prava;
- Tematski prioritet 6: Demokratija;
- Tematski prioritet 7: Civilno društvo.

2. Dobro upravljanje, usklađivanje sa pravnom tekovinom, strateško komuniciranje i dobrosusjedski odnosi:

- Tematski prioritet 1: Dobro upravljanje;
- Tematski prioritet 2: Administrativni kapaciteti i usklađivanje pravne tekovine;
- Tematski prioritet 3: Dobrosusjedski odnosi i pomirenje;
- Tematski prioritet 4: Strateško komuniciranje, nadgledanje, evaluacija i komunikacione aktivnosti.

3. Zelena agenda i održivo povezivanje:

- Tematski prioritet 1: Životna sredina i klimatske promjene;
- Tematski prioritet 2: Saobraćaj, digitalna ekonomija i društvo, i energetika;
- Konkurentnost i inkluzivni rast.

4. Konkurentnost i inkluzivni rast:

- Tematski prioritet 1: Obrazovanje, zapošljavanje, socijalna zaštita i inkluzivna politika, i zdravlje;
- Tematski prioritet 2: Razvoj privatnog sektora, trgovina, istraživanje i inovacije;
- Tematski prioritet 3: Poljoprivreda i ruralni razvoj;
- Tematski prioritet 4: Ribarstvo.

5. Teritorijalna i prekogranična saradnja:

- Tematski prioritet 1: Podsticanje zapošljavanja, radne mobilnosti i društvene i kulturne prekogranične inkluzije;
- Tematski prioritet 2: Podsticanje zaštite životne sredine i adaptacije i ublažavanja klimatskih promjena, prevencije i upravljanje rizicima;
- Tematski prioritet 3: Podsticanje održivog saobraćaja i unapređenje javne infrastrukture;
- Tematski prioritet 4: Podsticanje digitalne ekonomije i društva, između ostalog, sprovođenjem digitalne povezanosti, razvojem usluga e-Uprave, digitalnog povjerenja i sigurnosti, kao i digitalnih vještina i preduzetništva;
- Tematski prioritet 5: Podsticanje turizma i kulturnog i prirodnog nasljeđa;
- Tematski prioritet 6: Ulaganje u mlade, obrazovanje i vještine, između ostalog, razvijanjem i primjenom sveobuhvatne edukacije, stručnog osposobljavanja, programa obuke i infrastrukture koja podržava zajedničke aktivnosti mladih;
- Tematski prioritet 7: Podsticanje lokalne i regionalne uprave, unapređenje kapaciteta za planiranje i administrativnih kapaciteta lokalnih i regionalnih vlasti;
- Tematski prioritet 8: Jačanje konkurentnosti, poslovnog okruženja i razvoj malih i srednjih preduzeća, trgovine i ulaganja, između ostalog, kroz promociju i podršku preduzetništva, posebno malih i srednjih preduzeća, razvoj lokalnog prekograničnog tržišta i internacionalizacija (TP8);
- Tematski prioritet 9: Podsticanje istraživanja, tehnološkog razvoja, inovacija i digitalnih tehnologija.

U skladu sa smjernicama Evropske komisije, u narednom periodu je potrebno da sve resorne institucije i zainteresovane strane započnu sa **prvom fazom programiranja** - definisanjem prioriteta i izradom koncepata projektnih predloga za program IPA 2021 i IPA 2022. Posebnu pažnju ovom prilikom potrebno je posvetiti aktivnostima koje se tiču ekonomskih šokova izazvanih širenjem virusa COVID-19 i ublažavanja posljedica po socio-ekonomski razvoj, uz mobilisanje svih resursa u cilju ubrzavanja ekonomskog oporavka Crne Gore. Takođe, u ovom krugu programiranja prioritet će imati i projekti koji su prvobitno bili podržani kroz godišnje akcione programe u Ipi II, a koji su, zbog hitne potrebe za reprogramiranjem sredstava u cilju

ublažavanja posljedica izazvanih širenjem virusa COVID-19, morali biti odloženi. Ovo se prije svega odnosi na projekte u sljedećim IPA programima i sektorima:

- Program IPA 2016 – sektori Životna sredina i klimatska akcija;
- Program IPA 2018 – sektor Poljoprivreda i ruralni razvoj;
- Program IPA 2019 – sektori Životna sredina i klimatska akcija i Saobraćaj;
- Program IPA 2020 – sektori Konkurentnost i inovacije i Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika.

Koncepti projekata koji ovom prilikom budu kandidovani za finansiranje moraju biti usaglašeni sa relevantnim nacionalnim i EU strateškim dokumentima, makroregionalnim i sektorskim strategijama i u skladu sa prioritetima pretpristupnog procesa. S obzirom na činjenicu da još nije dostupan ključni strateški dokument za programiranje - IPA programski okvir, prilikom definisanja prioriteta projekata treba uzeti u obzir preporuke iz Izvještaja o Crnoj Gori po poglavljima pravne tekovine EU, kao i preporuke iz dijaloga o Programu ekonomskih reformi.

Projekte je potrebno definisati prema oblastima podrške (prozorima) i tematskim prioritetima. Shodno dinamici procesa koju je odredila Evropska komisija, **rok do kojeg resorna ministarstva mogu dostaviti koncepte projektnih predloga Kancelariji za evropske integracije je 19. jun 2020. godine, prema obrascu koji će biti dostavljen visokim programskim službenicima.**

U cilju pripreme relevantnih i što kvalitetnijih projektnih predloga, shodno IPA procedurama, Kancelarija za evropske integracije i Kancelarija nacionalnog IPA koordinatora će biti dostupna resornim institucijama tokom cijelog perioda programiranja Ipe 2021 i 2022. Dodatno, resorima će na raspolaganju biti i podrška kroz aktuelni projekat tehničke podrške Kancelariji nacionalnog IPA koordinatora.

Nakon što sve države korisnice dostave krajem juna 2020. godine koncepte projektnih predloga Evropskoj komisiji, slijedi **druga faza programiranja**. Naime, za one projekte čiji koncept Evropska komisija ocijeni kao strateški relevantan, biće nastavljen rad na pripremi potpunih opisa projekata. Obrazac za potpune opise projekata Evropska komisija će dostaviti naknadno. Shodno planiranoj dinamici procesa, tokom oktobra 2020. godine potrebno je dostaviti Evropskoj komisiji potpune opise projekata za strateški relevantne projekte.

Treća, ujedno i završna faza programiranja, podrazumjeva provjeru zrelosti projektnih predloga od strane Evropske komisije. Provjera zrelosti projekata podrazumjeva provjeru dokumentacije koja će biti dostavljena, a odnosi se na osnovne elemente tenderske dokumentacije i/ili ostale preduslove za brzi početak tenderske procedure. U zavisnosti od vrste projekta, procjena zrelosti će se vršiti na osnovu sljedećih kriterijuma:

- Projekti koji podrazumijevaju pružanje usluga će se smatrati zrelim ukoliko se dostavi projektni zadatak (u slučaju ugovora o uslugama) ili opis tvining projekta;
- Projekti koji se odnose na nabavku opreme će se smatrati zrelim ukoliko je pripremljena tehnička specifikacija opreme;
- Za grant šeme biće potrebno dostaviti nacrt vodiča za aplikante;
- U slučaju infrastrukturnih projekata, neophodno je da se projekat nalazi na Jedinstvenoj listi prioriteta infrastrukturnih projekata i da je neophodna tehnička dokumentacija spremna do nivoa idejnog ili glavnog projekta (u zavisnosti od vrste tenderske procedure), kao i da su riješeni svi imovinsko-pravni odnosi i izdate neophodne dozvole za građenje.

Rok do kojeg je Evropskoj komisiji potrebno dostaviti relevantnu prateću dokumentaciju je februar 2021. godine, kako bi procjena spremnosti projekata za finansiranje bila izvršena tokom marta 2021. godine. Tek nakon završene cjelokupne analize dostavljene dokumentacije biće dostupan kompletan pregled opredjeljenih sredstava - po projektima, po tematskim prioritetima, po oblastima podrške i po državama korisnicama. Ovo će ujedno biti ključni korak, nakon kojeg slijedi donošenje finansijskih odluka Komisije, planirano u oktobru 2021. godine, nakon završenih međuresornih konsultacija.

Navedena dinamika se odnosi na prve četiri oblasti podrške koji se svrstavaju u nacionalne programe Ipe, dok će proces programiranja za petu oblast podrške - Teritorijalna i prekogranična saradnja pratiti posebno utvrđena pravila za pripremu operativnih programa, u saradnji sa partnerima za svaki od programa i uz konsultacije u svim državama korisnicama programa prekogranične i transnacionalne saradnje.